

KONINKLIJK
OUDHEIDKUNDIG
GENOOTSCHAP

jaarverslag

CXLI

2008

VERSLAG VAN DE VOORZITTER

Drs. N.P. van den Berg

Uitgebracht in de 151ste jaarvergadering op 6 april 2009

Jubileum

Veruit de belangrijkste gebeurtenissen in het jaar 2008 vonden plaats naar aanleiding van de viering van het honderdvijftig-jarig bestaan. In de eerste plaats waren daar de Bijeenkomsten, waarvan een aantal op de bijzondere data van honderdvijftig jaar geleden werden gehouden.

Zo was het op 8 juli 2008 honderdvijftig jaar geleden dat de eerste bijeenkomst van een paar gelijkgestemde Amsterdamse heren thuis bij de heer Jan Six plaats vond. Dat was in Amsterdam, maar gezien de tijd van het jaar leek het aantrekkelijk naar 's-Gravenland uit te wijken, voor de familie Six overigens een vertrouwde omgeving. De directie van het Rijksmuseum had de buitenplaats Trompenburg ter beschikking gesteld om hen, die het Genootschap met een jubileumgift verblijd hadden, daar te kunnen ontvangen. In de grote zaal van Trompenburg kon de voorzitter ruim zestig aanwezigen verwelkomen, waarna het lid Prof.dr Frans Grijsenhout een belangwekkende rede '150 jaar KOG' hield. Het Rijksmuseum had tot slot een rondleiding door het gebouw voor ons georganiseerd, waarvan velen, zoniet allen, genoten. Tot slot bleef men nog enige tijd gezellig bijeen.

Op 20 september 2008 herdacht het Genootschap in een afgeladen Arti et Amicitiae de oprichting in dat lokaal honderd vijftig jaar eerder. Het bestuur van Arti was onze eregast. Na een welkomstwoord van de voorzitter, hielden bestuurslid Eveline Sint Nicolaas en lid Merel Munne een boeiend betoog. Onder de titel 'Voor Nederland bewaard' vertelden zij over de bijzondere voorwerpen uit onze collectie, die in twaalf provinciale musea stonden opgesteld ter gelegenheid van dit jubileum. Vervolgens was het moment dat het jongste lid, Merel Munne, het jubileumgeschenk van de leden aanbod, een achttiende-eeuws schutterijglas, gemaakt voor Abraham ter Borg jr. vaandrig van de schutterscompagnie van wijk 28 te Amsterdam. Het lid Anna Laméris kon 'spontaan' uit de zaal toelichting geven. Het glas is die middag meteen in bruikleen gegaan naar het Amsterdams Historisch Museum, waar het nu op de pronkzaal staat. Tot slot was er een feestelijk samenzijn, waar de enorme taart werd aangesneden door het lid Cees Holtkamp. Vice-voorzitter Renée Kistemaker met haar vriendinnen zorgde voor stemmige en ook pittige muziek. Naar schatting waren er minstens zo'n 160 aanwezigen. Die bijeenkomst op deze voor het KOG historische plek en moment was geslaagd.

Anders was de sfeer in de volle Doopgezinde Kerk aan het Singel waar op 7 november 2008 het symposium 'Nostalgie of Noodzaak' gehouden werd. In de

bij de sfeer van het KOG zo aansluitend sobere kerk, die stemmig versierd was met fraaie bloemstukken, werden die middag drie lezingen gehouden. Ruim 250 leden, introducé)s en gasten waren aanwezig. In het voorprogramma hield de voormalige KOG-hoogleraar Peter Sigmond de aanwezigen bezig met een inleiding over de Nassausche wapenrok afgewisseld met stemmige pianomuziek uit 1858, gespeeld door Louise van den Sande Bakhuizen, tot het moment dat onze beschermvrouwe, HM de Koningin met haar gevolg en de wethouder van Amsterdam Maarten van Poelgeest en de Gedeputeerde van Provinciale staten van Noord-Holland Ton Hooijmaijers hadden plaats genomen. Na een welkomstwoord door de voorzitter werd vanaf de lage kansel achtereen volgens gesproken door Dr. David Gaimster over de Oudheidkundige situatie in het Verenigd Koninkrijk, door het lid Prof.Dr. Marita Mathijssen-Verkooijen over de tijd van de oprichting en over de persoonlijkheden die onze oprichters waren en tenslotte de publicist Bas Heijne over de noodzaak ook in de toekomst de vaderlandse geschiedenis te onderhouden en vooral te presenteren. Tussen de tweede en derde spreker overhandigde de voorzitter aan onze beschermvrouwe een kristallen vaas, geïnspireerd op de Nassausche wapenrok, ‘een voorwerp van vreugde’ gemaakt door de voormalige hoofdontwerper van Royal Leerdam Crystal, de kunstenaar Siem van der Marel. Het KOG kon dit voorwerp aanbieden dankzij de welwillende steun van Royal Leerdam Crystal. Samen met de voorzitter maakte HM de fraaie doos (gemaakt door Henk Dolmans van het Rijksmuseum) open waardoor het geschenk zichtbaar werd en overhandigd kon worden. HM was blij verrast. Het gaf voldoening een paar dagen later te horen dat het KOG-cadeau een plaats had gekregen op HM’s werkkamer op paleis Noordeinde.

Naast deze op zichzelf staande bijeenkomsten werden bij iedere opening van de vier jubileumtentoonstellingen de leden ook uitgenodigd. Gastvrij waren de ontvangende instellingen, het Stadsarchief Amsterdam, Het Nationaal Museum Paleis Het Loo, het Rijksmuseum Twente en, in het Museum Willet-Holthuysen, het Amsterdams Historisch Museum. Behalve een keur van sprekers konden we ook genieten van muziek in het Stadsarchief en de opvoering van een toneelstuk in Enschede.

Al deze vele activiteiten en die van de tentoonstellingen konden slechts worden opgezet dankzij de efficiënte ondersteuning van de administrateur Miekie Donner, die zich daarbij op haar beurt weer gesteund wist door bestuursleden en vele vrijwilligers. De project-organisatie, de commissies allen werkten hard aan het feestelijke eindresultaat mede. We moeten hier bij uitzondering twee namen noemen, nl. de leden Annemarie Vels Heijn en Marjolein van der Tweel, die op velerlei terrein actief in de ondersteuning waren. De fraaie website was in het jubileumjaar actief geworden als een belangrijk hulpmiddel in de presentatie van het KOG en contact met de achterban. Ook de vormgeving van dit alles wist op aantrekkelijke wijze de aandacht van de vele leden gebonden te houden. Dankzij de sponsors, de Stichting Daendels, het Prins Bernhard Cultuurfonds, de M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting, de Nederlandsche Bank en Nachenius Tjeenk & Co en tenslotte de reservering die het Genootschap zelf had gedaan, was de viering van dit jubileum ook financieel mogelijk.

De vier tentoonstellingen

Maar liefst vier tentoonstellingen met ruime inbreng uit de eigen KOG-collecties konden in het afgelopen jaar gehouden worden. Ten eerste in het Stadsarchief Amsterdam konden uit de nu voor de gelegenheid gecombineerde verzamelingen van KOG en het Stadsarchief, aangevuld met enkele bruiklenen, de meest bijzondere afbeeldingen uit de dagboeken van Christiaan Andriessen getoond worden. Daarnaast was er een geslaagde poging gedaan om het dagboek op datum te plaatsen in een database die voor iedereen – ook nu nog – steeds toegankelijk is. Annemieke Hoogenboom, Bert Gerlagh en Jan Stroop legden veel eer in met de catalogus, die herdrukt moest worden. Het aantal bezoekers bedroeg ruim 9.000. Het Nationaal Museum Paleis Het Loo organiseerde een tentoonstelling van de glazencollectie van Koningin Willem II, die zijn zoon koning Willem III bij de oprichting aan het KOG geschonken had. De collectie werd oorspronkelijk ook op Het Loo bewaard. De helaas bescheiden expositie was spectaculair opgesteld in de hal van het Paleis en trok zo de aandacht van 80.000 bezoekers in het najaar en de kerstperiode. In Twente was rondom de verzameling Troost tekeningen, oorspronkelijk afkomstig van Alexander Verhuell, een boeiende tentoonstelling gebouwd met belangrijke aanvullende bruiklenen die ook de waarde van onze tekeningenverzameling aantoonde. Een catalogus ‘Cornelis Troost uit het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap’ met inleidende artikelen van het lid Robert-Jan te Rijdt en de conservator van het Rijksmuseum Twenthe Paul Knolle gaf veel aanvullende informatie. Bijna 11.000 bezoekers bezochten deze tentoonstelling. In Amsterdam in het Museum Willet-Holthuysen waren maar liefst 218 waaiers uit de KOG-collectie, geschonken door mej. I.H. van Eeghen, zeer fraai opgesteld. Op de feestelijke opening kon het oudste lid, haar zuster mevrouw G.M. Langelaan-van Eeghen, het haar eerder aangeboden eerste exemplaar van de catalogus ‘De wereld van Christiaan Andriessen. Amsterdamse dagboekaantekeningen 1805-1808’ in ontvangst nemen. Hier was ’s middags een voorbezichtiging voor leden geweest, die goed bezocht werd. De tentoonstelling liep door tot eind maart 2009 en heeft ruim 18.000 bezoekers geteld.

Provinciale presentaties

Zoals hierboven al vermeld werden ter gelegenheid van het jubileum enkele bijzondere voorwerpen in de twaalf provincies, meestal helaas tijdelijk, tentoongesteld, waarbij verwezen werd naar de herkomst uit het KOG-collecties. Dat waren:

- in Groningen, in het Groninger Museum, het ‘Hansje-in-de-kelder’ van de Groningse zilversmid Focke Raerda
- in Friesland, te Hindeloopen, werd het bruikleen in de Hidde Nijland Stichting de Hindelooper poppenkamer extra benadrukt
- in het Drents museum te Assen stond een waaier met Jugendstil motieven
- in het Stedelijk museum te Zwolle was voor deze gelegenheid de zilveren beker uit Zwartsluis tentoongesteld, die Zwartsluis van de schenker nooit had mogen verlaten
- op de Valkhof te Nijmegen was aan het gelijknamig museum een roemer van de stad Nijmegen uitgeleend voor deze periode

- te Utrecht was het de bedoeling dat in Museum Catharijneconvent de Amsterdamse historische bijbel zou worden opgesteld. Wegens moeizame klimatologische omstandigheden was het maar kort tentoongesteld
- te Noord-Holland stond in Alkmaar in het Stedelijk Museum het dressoir, afkomstig uit het Alkmaarse hofje Paling en van Foreest; te Amsterdam werden in het Rijksmuseum de Nassausche wapenrok en de boekenkist van Hugo de Groot extra in het spotlight gezet
- in Zuid-Holland was in het museum Meermanno-Westreenianum een getijdenboek uit ca. 1480 tentoongesteld
- in Zeeland te Middelburg was aan het Zeeuws Museum het Zeeuwse Alba Amicorum van Anna Marta van Citters uitgeleend
- in Noord-Brabant was aan het Noordbrabants Museum de fraaie paarlemoeren plaquette van de hand van Bellekin, afbeeldende de slag van de vechtersbaas Lekkerbeetje uitgeleend
- te Limburg werd in Roermond het model van een kerk in Maastricht door Cuypers gemaakt en in langdurig bruikleen aldaar duidelijker naar de herkomst verwezen
- in Lelystad tenslotte in het Nieuw Land Erfgoedcentrum hingen een aantal tekeningen van klederdrachten uit de Zuiderzeestadjes

Het hele bruikleenverkeer en deze presentaties werden met veel aandacht door bestuurslid Eveline Sint Nicolaas, stagiaire Merel Munne en de administrateur voorbereid en verzorgd, in nauwe samenwerking vanzelfsprekend met de ontvangende instellingen.

De leden

Verheugend was het dat mede door deze jubileumactiviteiten het aantal leden ongekend toenam met maar liefst 50 nieuwe leden. Daar tegenover stond dat 14 leden hun lidmaatschap beëindigden; één helaas wegens overlijden, met name mr. J. Korf uit Deventer, lid sinds 1969.

De Jaarvergadering werd in Het Bureau van het Rijksmuseum op 7 april 2008 gehouden, waar 33 leden acte de présence gaven. Belangrijk was dat de leden hun goedkeuring gaven aan de begroting voor het lustrumjaar.

Collecties

Hier voren is melding gemaakt van de vier tentoonstellingen en 12 provinciale presentaties. Het is duidelijk dat deze manifestaties veel bruikleen verkeer met zich meebrachten. De voldoening is dan ook groot dat zoveel mensen konden genieten van wat in het verleden door KOG-leden bijeen is gebracht.

Daarnaast was er ook nog een bruikleen aan het Amsterdams Historisch Museum en één bestaande uit twee Alba Amicorum aan het Zeeuws Museum te Middelburg.

Het voorgestelde bruikleen van De Flines- stichting kon niet worden afgerond in dit bestuursjaar.

Overleg werd gevoerd over de deponering van de collectie Munten bij het Geldmuseum te Utrecht. Inmiddels, anno 2009, ging deze collectie weer terug naar het KOG-depot in het depot Lelystad van het Rijksmuseum.

De collecties in eigen beheer mochten maar in zeer geringe mate genieten van belangstelling van bezoekers. In het kantoor van het KOG kwamen:
een bezoeker voor de KOG- collectie in het algemeen
twee bezoekers voor de bibliotheek
een bezoeker voor de atlas Amsterdam
drie bezoekers voor de atlas zeden en gewoonten
en een bezoeker voor het archief.

Daarnaast hielden de commissies Atlas van Amsterdam en van Zeden & Gewoonten ter gelegenheid van het jubileum een geslaagde kunstbeschouwing in kader van de door het Rijksmuseum georganiseerde vrijdagavondopenstelling en op een maandagmiddag in de Studiezaal van het Rijksmuseum. Voor het overige verwijs ik u naar de afzonderlijke verslagen van de commissies.

Het afgelopen jaar ontving het KOG twee geschenken. Ten eerste het glas hier boven vermeld, geschenk van de leden in dit jubileumjaar, dat in bruikleen is gegeven aan het Amsterdam Historisch museum. Ten tweede een haarlok van de driejarige prinses Wilhelmina, dat een plaats vond als bruikleen in het Nationaal Museum Paleis het Loo.

Tenslotte wil ik u niet onthouden dat het Bestuur zeven keer bijeenkwam ter vergadering in de bibliothecariskamer van de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam. Vele zaken werden besproken, veelal betrekking hebbend op het jubileum.

Ook de samenstelling van het bestuur onderging wijzigingen. Sinds de jaarvergadering was er een nieuw voorzitter. Op de vergadering van 10 december j.l. legde dr Arjan de Koomen om persoonlijke redenen zijn bestuurslidmaatschap neer. Voor de financiële situatie verwijs ik u naar het afzonderlijk geagendeerde agendapunt.

Het kantoor

Mieke Donner hield het fort trouw bezet dit jaar, vaak vergezeld van stagiaire Merel Munne en het lid Ingrid Oud van het informatiseringsproject.

Het informatiseringsproject

In 2008 is met succes een beroep gedaan op derde geldstromen om verder te kunnen gaan met het digitaliseringsproject van het KOG. In de eerste helft van het jaar is een projectvoorstel opgesteld en in juli werd een subsidiebedrag toegekend van € 55.000,-. Dit projectvoorstel bestond uit de digitalisering en basisregistratie van een aantal (deel) collecties, de conversie van metadata uit de database van het Stadsarchief naar de database van het KOG en een onderzoek naar de mogelijkheden van een Beeldbank van het KOG op de website. Ingrid Oud, voorheen in dienst bij Buro Reekx dat het plan van aanpak voor het digitaliseringsproject heeft geschreven, kon aangesteld worden als projectcoördinator en via Reekx werd Alina Dijk ingehuurd voor de uitvoering van de basisregistratie. In 2008 is voornamelijk gewerkt aan de waaiercollectie, de werkzaamheden aan deze collectie zijn in de begroting voor het project opgenomen voor ongeveer de helft van het totale bedrag. Alle waaiers zijn

inmiddels ingevoerd in de database van het KOG en er zijn digitale opnames gemaakt van ongeveer 200 waiers. De afbeeldingen van deze waiers zijn toegankelijk via de website van het KOG. Naast de waiers zijn de dagboektekeningen van Andriessen, in samenwerking met het Stadsarchief Amsterdam, ook gedigitaliseerd en beschreven.

In 2009 worden binnen dit project nog de tekeningen van Cornelis Troost, de tekeningen uit de Schutterij collectie en de gevelstenen gedigitaliseerd en beschreven in de database. Daarnaast zijn er gesprekken gaande met het Rijksmuseum over het systeem-, applicatie- en gegevensbeheer van de KOG database. Pas wanneer deze gesprekken zijn afgerond kan begonnen worden met het conversietraject en het onderzoek voor de Beeldbank.

VOORDRACHTEN

2008

- 14 januari Dr. Fransje Kuyvenhoven, *De Staat koopt kunst. De geschiedenis van De collectie 20ste-eeuwse kunst van het ministerie van Onderwijs, Kunst en Wetenschap en voorgangers (1932-1992)*
- 18 februari Dr. Arjan de Komen, *Een KOG-kwestie van 100 jaar geleden: de lotgevallen van de Nieuwezijdskapel*
- 17 maart Drs. Bert Vreeken, *Abraham Willet (1825-1888), één van de mannen van 1858*
- 6 oktober Drs. Dineke Stam, *In geuren en kleuren. Immaterieel Cultureel Erfgoed*
- 15 december Dr. Annemieke Hoogenboom, *De tekeningen van Christiaan Andriessen: het dagboek van een rugfiguur met bezoek aan de tentoonstelling De wereld van Christiaan Andriessen. Amsterdamse dagboektekeningen 1805-1808 in 'De Bazel'*

VERSLAGEN VAN COMMISSIES

BIBLIOTHEEK

Algemeen:

De bibliotheekcommissie bestaat uit de leden de heer drs. A.P.J. Plak, als conservator kerkelijke collecties verbonden aan de universiteitsbibliotheek (UvA), heer drs. J.F. Visser, hoofd dienstverlening Stadsarchief Amsterdam en de heer drs. G.-J.M. Koot, hoofd bibliotheek Rijksmuseum.

In het kader van het jubileum hebben wij in mei op de KOG website aandacht besteed aan onze door Dirk Jan van Santen handgekleurde bijbel.

Vernieuwing van het ISIS bibliotheekstelsel: in het jaarverslag over 2007 werd de overgang van de bibliotheekcatalogus van ISIS aangekondigd. In 2008 heeft de bibliotheek van het Rijksmuseum het bibliotheekstelsel KOHA aangeschaft dat in de loop van 2009 operationeel zal worden. Het voorstel is om aansluitend de catalogus van de bibliotheek van het KOG op te nemen in KOHA. De beoogde verbetering van de efficiëntie in de boekverwerking en de overige bibliotheektechnische processen kan hiermee worden bereikt. Ook biedt de catalogus de noodzakelijke flexibiliteit om bijvoorbeeld het KOG bestand als webcatalogus afzonderlijk te raadplegen via de KOG website.

Depot

Een deel van de oude drukken en zeldzame werken in het afgesloten gedeelte van het boekendepot van de bibliotheek aan de Frans van Mierisstraat is herplaatst. Deze boeken staan nu adequater opgesteld en worden beter bewaard.

Bezoekers:

Aanvragers voor het raadplegen van de collectie worden ontvangen in de studiezaal van de bibliotheek van het Rijksmuseum. Hoewel geen afzonderlijke telling is bijgehouden zijn enkele tientallen boeken geraadpleegd.

Aanwinsten:

- *Watergraafsmeer*, red. Paul Arnolds en Carolien Schönfeld, Uitgeverij Bas Lubberhuizen, Amsterdam 2007
- *De Gevelstenen van Amsterdam*, Onno Boers, fotografie Pancras van der Vlist, Verloren, Hilversum 2007
- *Amsterdam en de Oranjes*, samenst. Annemarie de Wildt, KIT Publishers/ Amsterdams Historisch Museum, Amsterdam 2008
- *The Antiquaries Journal*, Vol. 87 (2007), Society of Antiquaries of London, Burlington House, Piccadilly, London 2007
- *Making History. Antiquaries in Britain 1707-2007*, exhibition Royal Academy of Arts 15/9/2007-2/12/2007 London
- *Terug naar Zeeland. Topstukken uit de 16e en 17e eeuw*, Katie Heyning, Zeeuws Museum, Middelburg 2008
- *Rembrandt and the Golden Age. Highlights from the Rijksmuseum, Amsterdam*, catalogues Shanghai Museum 3/11/2007-13/02/2008
- *Vive la Plume. Schrijfmeesters in pennekunst in de Republiek*, Ton Croiset van Uchelen, Uitgeverij De Buitenkant/Universiteitsbibliotheek, Amsterdam 2005

- *De Hofjes van Amsterdam. 'Door menschlievendheid gedreven'*, Annemarie Vels Heijn, Amsterdam 2005
- *Elisabeth de Flines. Een onmogelijke liefde in de achttiende eeuw*, Machiel Bosman, Athenaeum-Polak & Van Gennep, Amsterdam 2008
- *De Oude Meesters van de stad Amsterdam*, Norbert E. Middelkoop m.b.v. Gusta Reichwein en Judith van Gent, Uitgeverij THOTH, Bussum/Amsterdams Historisch Museum, Amsterdam 2008
- *Immaterieel Erfgoed in Nederland*, Nationale Unesco Commissie 2006
- *Liefde het fundament. 400 jaar Rooms-Catholijk Oude Armen kantoor in Amsterdam*, Jurjen Vis, Uitgeverij Boom, Amsterdam 2008
- *Over Diemen gesproken. Archieven in Diemen tot leven gebracht*, J. Decker, W. 't Hart, N. van Mens, P. Texier, Historische Kring Diemen, Diemen 2008
- *De wereld van Christiaan Andriessen. Amsterdamse dagboek aantekeningen 1805-1808*, A. Hoogenboom, B. Gerlagh, J. Stroop, uitgeverij THOTH Bussum/KOG Amsterdam/SAA Amsterdam, 2008
- *Decoratieve prenten met geschreven wensen 1670-1870*, Leontine Buijnsters-Smets, uitgeverij Vantilt, Nijmegen 2007
- *Zij kwamen uit Hoogeveen. De geschiedenis van de familie Ymker in de 19e eeuw*, Nel Jongejans, Historische Kring Hoogeveen 2008
- *De canon van Amsterdam*, red. Piet de Rooy en Emma Los, Uitgeverij Boom, Amsterdam 2008

Bruiklenen aan tentoonstellingen:

- Zeeuws Museum Middelburg, 24.05-14.09.2008:
 - Album Amicorum van Anna Marta van Citters (KOG Hs 80)
 - Album Amicorum Cornelia van der Hooghe (KOG Hs 82)
- Museum Het Catharijneconvent, Utrecht, 16.10.2008-18.01.2009, Amsterdamse Historiebijbel, ca. 1440 (Hs 44). [Het bruikleen is 17.11.2008 geretourneerd, daar klimaat in expositieruimte niet ten allen tijde gegarandeerd kon worden]
- Meermanno Instituut, Den Haag, 16.10.-14.12.2008, Getijdenboek, ca 1480 (KOG 29)
- Zeeuws Museum Middelburg, 16.10.2008-18.01.2009, Album Amicorum van Anna Marta van Citters (KOG Hs 80)

ATLAS VAN AMSTERDAM

Algemeen:

De commissie bestaat uit de heren J.E.G.C. Dibbits, Chr.P. van Eeghen jr., R.-J. te Rijdt, L.L.M. Smit, A.W. Gerlagh

De Atlas Amsterdam is het afgelopen Genootschapsjaar 12 keer in wisselende samenstelling samengekomen. De Commissie wil onderzoeken of het mogelijk is een jaarrooster vast te stellen met enkele data en uren waarop de voltallige Commissie bij elkaar komt. Daarnaast kan dan in kleiner verband aan de collectie gewerkt worden. De Commissie bestaat thans uit 5 leden. In oktober verzorgden leden van de Commissie Atlas Amsterdam een tweetal prent- en tekeningbezoeken. Een goedbezochte in het kader van de vrijdagavondopenstelling van het Rijksmuseum in de Zuidvleugel en een als onderdeel van een door het Rijksmuseum georganiseerde cursorische reeks in

de studiezaal van het gebouw Frans van Mierisstraat. Van de laatste mogelijkheid werd door een klein gezelschap gebruik gemaakt. Wellicht vormde de intekenprijs en de wat onduidelijke aankondiging een drempel.

Het overbrengen van de opschriften van de oude zuurhoudende opzetkartons op de nieuwe zuurvrije opzetkartons kan binnenkort worden afgerond. Een tiental opschriften leveren nog problemen op en vragen om intensief onderzoek.

Bezoekers: 1

Aanwinsten: geen

Bruiklenen aan tentoonstellingen:

- Amsterdams Historisch Museum, Gerrit Lamberts, 'De afbraak van de Waag' (Van Eck V-135)

ATLAS VAN AFBEELDINGEN BETREFFENDE ZEDEN EN GEWOONTEN

Algemeen:

De commissie bestaat uit de dames N.M.H. Fraenkel-Schoorl, H.C.M. Schretlen, E. Caljé-van den Berg, H.C. Dibbits, M.G.G. Löwensteyn.

Het jaar 2008 stond niet alleen in het teken van honderdvijftigjarig jaar KOG, maar was ook het jaar dat het digitaliseringsproject van de collectie serieus van start ging.

Ook de commissie van de Atlas van Zeden en Gewoonten heeft zich o.l.v. Ingrid Oud van Bureau Reekx gebogen over de invoer van de collectie prenten en tekeningen.

Daarvoor is de commissie op 11 december 2008 samengekomen om met Ingrid Oud te overleggen hoe dit ingewikkelde project aan te pakken.

Ondertussen is met het scannen en invoeren begonnen en wordt de commissie regelmatig over de voortgang geïnformeerd. De tussentijdse problemen die zich bij de invoer voordoen, worden door Ingrid Oud aan ons gemeld. Over en weer mailend komen we dan tot een oplossing, waarbij altijd weer blijkt hoe lastig deze materie is. In april 2008 heeft Neeke Fraenkel op verzoek van het bestuur een taxatierapport gemaakt van het bruikleen van de Stichting de Flines aan onze Atlas van drie knipsels en twee portretten van Johanna Coerten-Blok.

Op vrijdagavond 24 oktober gaven de commissieleden Neeke Fraenkel-Schoorl en Helen Schretlen een kunstbeschouwing in de Zuidvleugel van het Rijksmuseum. Deze avond vond plaats in het kader van het programma "KOG in het Rijks" ter gelegenheid van het honderdvijftigjarig bestaan van ons Genootschap. Voor een vijftigtal geïnteresseerden werden enkele 18de en 19de-eeuwse wenskransen uit de Atlas getoond. De avond was een succes, we zouden dit vaker willen doen!

De kunstbeschouwing werd herhaald op maandag 27 oktober en vond dit keer plaats in de studiezaal van het Prentenkabinet. De middag, waar men zich voor kon inschrijven, was onderdeel van het cursussen aanbod van het Rijksmuseum. Onder leiding van de commissieleden bogen zich een tiental mensen over de unieke wensbrieven en ook deze middag was een succes.

Annemarie Vels Heijn schreef in december 2008 op basis van onze lezing een tekst voor de KOG-website over de oudste gecalligrafeerde en getekende nieuwjaarswens uit 1737 uit onze Atlas.

Bezoekers: 3

Aanwinsten:

- Boekje in de serie 'Voor den coupé', *Van Amsterdam naar Londen* door I.B. uitgegeven door A.W. Bruna & Zoon, Utrecht. Geschenk van mevr. E. Caljé-van den Berg.

Bruiklenen aan tentoonstellingen:

- Stichting Rijksmuseum Twenthe, Enschede, 18.10.2008-18.01.2009, *Cornelis Troost uit het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap*, 39 tekeningen

- Stadsarchief Amsterdam, 17.10.2008-11.01.2009, *De wereld van Christiaan Andriessen. Amsterdamse dagboekantekeningen 1805-1808*, 40 tekeningen

- Nieuw Land Erfgoedcentrum, Lelystad, 16.10.2008-16.11.2009, Tekeningen klederdracht Schokland en tekening klederdracht Urk (Atlas Z&G port. XXIIIB-10/12 en port. XXIIA-82)

MUNT- EN PENNINGKABINET

Algemeen:

De commissie bestaat uit de heren M.L.F. van der Beek, J.G. Stuurman, G. van der Ham

Bezoekers: geen

Aanwinsten:

- Jaarpenning 2008 van Vereniging voor Penningkunst, 'Handwiel' door Guido Geelen

- Penning 300-jarig bestaan Society of Antiquaries. Ontvangen op 7 november 2008 van voorzitter van de Society t.g.v. 150-jarig jubileum KOG

Bruiklenen aan tentoonstellingen: geen

GEVELSTENEN EN BOUWFRAGMENTEN

Algemeen:

De commissie bestaat uit de heren O.W. Boers, A.W. Gerlagh, P. van der Vlist en M. Jonker

In 2008 heeft Onno Boers een nieuwe opgeschoonde overzichtslijst gemaakt van de gevelstenen, uithangtekens en bouwfragmenten in het bezit van het KOG.

Samen met Ingrid Oud heeft de commissie een aanzet gegeven om de collectie Gevelstenen en Bouwfragmenten te ontsluiten en in te voeren in het systeem van het KOG/ Rijksmuseum.

Een groot deel van de KOG- gevelstenen die zich langs de openbare weg bevinden is hiervoor gefotografeerd.

Deze foto 's zijn op internet te vinden op:

<http://www.flickr.com/photos/vvag/sets/72157610824043878/>

Collectiebeheer: Bij het fotograferen werd de commissie opnieuw geconfronteerd met de al langer bekende matige conserveringstoestand van diverse ingemetselde stenen. Dit geeft enige reden tot zorg en vraagt om actie in de nabije toekomst.

Bezoekers: geen

Aanwinsten: geen

Bruiklenen aan tentoonstellingen: geen

BURGERBEWAPENING EN SCHUTTERIJ

Algemeen:

De commissie bestaat uit de heren P. Jansen en R. Joghems en mevrouw E. Sint Nicolaas.

De commissie is het afgelopen jaar 6 keer bijeengekomen en heeft tijdens deze bijeenkomsten in het depot op de Frans van Mierisstraat het hernummeren van de tekeningen uit de verzameling van de Schutterij voltooid. De nieuwe nummering is tot stand gekomen in overleg met bureau Reekx. Het gaat in totaal om 216 tekeningen. Het werk aan de collectie tekeningen maakt deel uit van de eerste digitaliseringsronde van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap. Voor de zomer van 2009 wordt de basisregistratie in Adlib afgerond door de projectmedewerker Alina Dijk. In het voorjaar van 2009 zullen er opnamen worden gemaakt van alle tekeningen, waarna beeld en beschrijvingen in Adlib gekoppeld zullen worden. De commissie hoopt dat hiermee een belangrijke verzameling van de schutterij beter toegankelijk zal zijn en meer in het algemeen de bekendheid van de verzameling wordt vergroot.

De commissie heeft net als vorig jaar contacten gelegd met een aantal externe deskundigen met de vraag of zij in de toekomst met de leden van de commissie naar specifieke delen van de collectie willen kijken. Op deze wijze kan de kennis over de collectie binnen de commissie worden vergroot en zal tegelijkertijd de bekendheid van de verzameling buiten het genootschap toenemen. Uitwerking van dit plan staat voor het najaar van 2009 op het programma.

Bezoekers: geen

Aanwinsten: geen

Bruiklenen aan tentoonstellingen: geen

WAAIERS

Algemeen:

De commissie bestaat uit de heren Chr.P. van Eeghen jr, M.D. Keja en de dames A. den Dekker, E. Caljé-van den Berg, N. Bloemberg.

Er is een vergadering geweest op 26 mei 2008.

Daarnaast is er regelmatig over- en- weer gemaïld tussen de commissieleden over onderwerpen die bij het samenstellen van de tentoonstelling *Passie voor Waaiers* relevant waren: onder meer fotografie van de waaiers, restauraties.

Als eerbetoon aan Juffrouw van Eeghen, in het kader van het jubileum van het Genootschap, werd op 28 oktober de tentoonstelling (- 30 maart 2009) *Passie voor Waaiers* feestelijk geopend in Museum Willet-Holthuysen. Speciaal voor de leden was er nog een rondleiding over de tentoonstelling door Annemarie den Dekker, samensteller van de tentoonstelling. Een ruime en een prachtig opgezette tentoonstelling.

De Commissie heeft Annemarie geholpen tijdens haar zwangerschap door aan de hand van de lijst de een groot deel van de in bruikleen gevraagde waaiers uit de dozen te halen. Daarbij bleek dat de ordening via foto cq. Films, de bewaarmethode van Juffrouw van Eeghen volgend, toch heel omslachtig is. De Commissie zou zich moeten beraden een ander te "reorganiseren".

Ninke Bloemberg heeft, in het kader van het jubileum, op de vrijdagavondopenstelling in het Rijksmuseum (d.d. 24.10.2008), een explicatie gegeven van een waaier (KOG no. 2453) uit het legaat van Vita Israel (1937), in de 18de eeuw door stadhouder Willem V geschonken aan Sara Teixeira d'Andrade, ter gelegenheid van haar huwelijk met Jacob Franco Mendes). De bruidegom kreeg een ring nu in AHM.

Voor de tentoonstelling in Willet-Holthuysen werd twee restaurateurs gevraagd hun mening te geven over de conditie van de waaiers, de dames Lisca Wurfbain (textiel) en Francien van Daalen (papier). Er werd conditierapport geschreven, een offerte gedaan en een deel van de waaiers onderhanden genomen, de 200 voor de tentoonstelling. Het restauratiefonds, opgezet door de legatrice is nu volledig gebruikt. De Commissie moet met Bestuur naar nieuwe fondsen zoeken.

Het bedrijf Pictura heeft de tentoongestelde waaiers digitaal gefotografeerd (voor- en achterzijde) Ter gelegenheid van de tentoonstelling is een speciale waaier-website met de geëxposeerde waaiers gerealiseerd (met dank aan websitebouwer Mark Koppenberg).

Voor de automatisering werden o.l.v Ingrid Oud stappen gezet. Alina Dijk zal invoeren. Punt van overleg: berging van waaiers, opgevouwen of uitgespreid. Dit laatste zal aanschaf van speciale dozen vereisen en een ruimteprobleem geven.

Bezoekers: Annelies Sinke, Rozemarijn Landsman, Lisca Wurfbain, Francien van Daalen, Paul Born & velen aan de tentoonstelling

Aanwinsten:

- 7 waaiers, schenking N.P. van den Berg

Bruiklenen aan tentoonstellingen:

- Amsterdams Historisch Museum, 29.10.2008- 29.03.2009, *Passie voor waaiers*, 218 waaiers uit de collectie mej. I.H. van Eeghen
- Drents Museum, Assen, 16.10.2008-18.01.2009, Waaier met Jugendstil versiering (KOG-WA-0074)

VOORWERPEN VAN GESCHIEDENIS EN KUNST

Algemeen:

De commissie bestaat uit de heren H. Vreeken, D.J. Biemond en de dames H.H. Pijzel-Dommisse, M.J. van Nierop-Muller.

De commissie is in het afgelopen jaar drie maal bijeen geweest. Gesproken is vooral over het in kaart brengen van de onder ons beheer vallende objecten en de automatisering ervan. De eerstgenoemde werkzaamheden verlopen minder snel dan gedacht, want een deel van de collectie is in bruikleen bij andere musea en valt dus direct onder het beheer van deze instellingen (dat onderling aanzienlijke verschillen vertoont). Een ander – zeer aanzienlijk – deel bevindt zich in depot in Lelystad en valt onder verantwoording van onze commissie. De bereikbaarheid en toegankelijkheid ervan zijn een probleem voor verdere bestudering ervan. We zijn nu bezig, mede op basis van de inventarisboeken, de ons toevallende deelcollectie getalsmatig inzichtelijk te maken (bijvoorbeeld hoeveel meubels, glaswerk enz.), mede in verband met toekomstige subsidieaanvragen voor de automatisering van dit collectieonderdeel. Wat dit laatste betreft nog het volgende. Onze commissie doet niet mee in de huidige automatiseringsronde, maar zal pas op een later tijdstip aanhaken, wanneer is nog niet bekend. Daarom zette we nu vooral in op het verzamelen van gegevens die nodig zijn om een deelcollectieplan te maken op basis waarvan plannen voor digitalisering van deze verzameling gefundeerd kunnen worden. Het is de bedoeling van de Digitaliseringscommissie, die uit enkele bestuursleden is samengesteld, om op korte termijn op basis van deze gegevens te onderzoeken hoe snel deze inhaalslag kan worden gemaakt.

Aanwinsten:

- twee miniatuurportretten afkomstig van de familie De Vos/De Clercq, geschonken door Prof.dr. J. Bruijn, Den Haag
- haarlok van de 3-jarige prinses Wilhelmina in een verguld lijstje, van mevrouw U. den Tex, Weesp

Bruiklenen aan tentoonstellingen:

- Paleis Het Loo Nationaal Museum, Apeldoorn, 18.10.2008-18.01.2009, *Glazen van Het Loo*, 14 glazen
- Groninger Museum, Groningen, 22.11.2–8-24.05.2009, 'Hansje in de kelder' (BK-NM-13029)
- Stedelijk Museum Zwolle, 16.10.2008-11.01.2009, Beker Zwartsluis (NG-NM-13028)
- Museum 't Valkhof, Nijmegen, 16.10.2008-18.01.2009, Roemer van de stad Nijmegen (BK-KOG-1557)
- Stedelijk Museum Alkmaar, 16.10.2008-18.01.2009, Dressoir hofje Paling en Van Foreest (BK-KOG-656)
- Noord-Brabants Museum, Den Bosch, 16.10.2008-18.01.2009, Plaquette Slag van

Lekkerbeetje (NG-KOG-1655)

Langdurig bruikleen:

- Amsterdams Historisch Museum, 20.09.2009: 18de-eeuws wijnglas, gemaakt voor Abraham ter Borg jr., vaandrig van de schutterscompagnie van wijk 28 in Amsterdam
- Nationaal Museum Paleis Het Loo: Haarlok van de 3-jarige prinses Wilhelmina in een verguld lijstje.

ZEGELS EN CHARTERS

Algemeen:

De commissie bestaat uit de heren C.L.Th. Verkerk en G. van Herwijnen.

In het jaar 2008 is het grootste deel van de 155 oorkonden, die in het bezit zijn van het KOG, gelezen en geanalyseerd. In 2009 zullen de nog resterende oorkonden worden onderzocht, waarna voor alle oorkonden samenvattingen van de inhoud (regesten) zullen worden geformuleerd. Tevens zullen alle in de teksten genoemde persoons- en geografische namen worden verzameld.

Voor de presentatie van de regesten en andere gegevens op de website van het KOG hopen de leden van de commissie te mogen profiteren van de expertise van leden van andere KOG-commissies.

Bezoekers: geen

Aanwinsten: geen

Bruiklenen aan tentoonstellingen: geen

BALANSEN EN REKENINGEN
VAN BATEN EN LASTEN
BALANSEN PER 31 DECEMBER

Koninklijk Oudheidkundig Genootschap

balans per 31 december 2008

Activa	2008	2007
Materiële bezittingen	pm	pm
Effecten		
Waarde begin boekjaar	181.943,83	
Niet gerealiseerde koerswinst/verlies	<u>-3.229,62</u>	
	178.714,21	181.943,83
Debiteuren		
sponsors digitalisering	50.000,00	0,00
sponsors jubileum	5.000,00	0,00
achterstallige contributie	<u>3.500,00</u>	<u>667,10</u>
	58.500,00	667,10
Liquide middelen:		
Vermogensrekening	140.177,17	134.216,25
giro	295,04	6.267,00
rekening courant	2.507,87	9.927,22
spaarrekening	9.373,10	36.293,60
kas	<u>240,52</u>	<u>92,47</u>
	152.593,70	186.796,54
	<u>389.807,91</u>	<u>369.407,47</u>

Passiva	2008	2007
Crediteuren		
Jubileumkosten	12.500,00	0,00
pilot digitaliseren	0,00	1.463,70
personeelskosten	0,00	2.461,91
drukwerk	<u>0,00</u>	<u>642,60</u>
	12.500,00	4.568,21
Voorzieningen		
Waaierrestauratiefonds	0,00	13.423,44
Onderhoudsfonds	12.772,43	12.772,43
digitaliseringproject	36.762,54	0,00

150 jaar bestaan	0,00	7.160,00	
Bijzondere projecten	58.013,64	68.000,00	
Fonds van Eck aankopen	25.934,44	21.546,31	
Fonds Franken aankopen	<u>11.356,71</u>	<u>9.468,93</u>	
		144.839,76	132.371,11
Kapitaal			
KOG	67.312,42	67.312,42	
Fonds van Eck	115.616,97	115.616,97	
Fonds Franken	<u>49.538,76</u>	<u>49.538,76</u>	
		<u>232.468,15</u>	<u>232.468,15</u>
		389.807,91	369.407,47

Staat van baten en lasten 2008

Baten	actueel 2008	begroting 08	actueel 2007
Opbrengst beleggen en banken:			
Netto dividend	6.180,89		6.779,59
Saldo bankrente	<u>5.637,21</u>		<u>2.088,99</u>
	11.818,10	9.000	8.868,58
Contributies	20.227,90	20.800	20.903,10
Sponsors digitalisering	55.000,00	0	0,00
Donaties en giften	1.351,70	1.000	1.031,80
Jubileum sponsoring	22.500,00	55.000	0,00
Jubileumbijdragen leden	12.569,00	2.840	2.160,00
Verkoop boeken	15,00	0	125,00
Verkoop effecten	<u>0,00</u>	<u>0</u>	<u>36.807,50</u>
	123.481,70	88.640,00	69.895,98

Lasten	actueel 2008	begroting 08	actueel 2007
Algemene kosten			
Diverse	2.549,00		264,62
Bijdrage Kamer van Koophandel	49,00		21,62
Drukwerk	<u>1.218,14</u>		<u>516,03</u>
	3.816,14	1.100	802,27
Bankkosten	552,28	180	173,94
Contr.aan verenig. en abbon.	1.128,40	1.000	959,45
Digitaliseringproject	16.773,76	500	0,00
Excursies	0,00	100	0,00
Jubileum	47.254,83	75.000	0,00
Lezingen	180,00	500	512,20
Onvoorzien	0,00	1.000	551,43
Personeelslasten	15.224,66	16.000	14.766,27
Porti	1.896,50	1.500	1.414,52
Waaierrestauratie	291,31	0	165,41
Website	82,11	350	0,00
Aankoop effecten	0,00	0	36.783,00
Batig/nadelig resultaat	<u>36.281,71</u>	<u>-8.590</u>	<u>13.767,49</u>
	123.481,70	88.640,00	69.895,98

allocatie resultaat 2008	
voorziening digitaliseren	36.762,54
verlies effecten	3.229,62
Frankenfonds	1.887,78
Van Eck Fonds	4.388,13
bijzondere projecten	<u>-9.986,36</u>
	36.281,71

Toelichtingen op de jaarrekening 2008

Algemeen

Het bestuur heeft besloten om niet langer afzonderlijke bankrekeningen en beleggingsrekeningen te houden voor het Frankenfonds en het Van Eck fonds. Dit bespaart tijd van onze administratie en enige kosten, maar maakt vooral de boekhouding eenvoudiger en overzichtelijker.

Voor de fondsen worden dan ook geen afzonderlijk jaarrekeningen meer gepresenteerd, maar deze zijn onder de posten voorzieningen en kapitaal in de jaarrekening van het KOG opgenomen.

Deze wijziging heeft geen enkele invloed op het beleid van beide fondsen.

Balans

- **Beleggingen**

Ook het KOG is door de creditcrisis getroffen, maar door het in 2007 ingevoerde conservatieve beleggingsbeleid is de schade beperkt gebleven tot een papierenverlies van 1,8%.

- **Debiteuren**

De genoemde sponsors betreft twee sponsors die op nacalculatie betalen waardoor het KOG de betreffende activiteit moet voorfinancieren. Helaas is een vrij groot deel (ca 20%) van onze leden dit jaar in gebreke gebleven om de contributie af te dragen. Doordat de administratie een grote inspanning heeft moeten leveren om de jubileumvoorbereidingen te ondersteunen, was er dit jaar te weinig tijd om deze leden te benaderen. In 2009 zal hieraan voorrang worden gegeven.

- **Crediteuren**

Dit betreft nog te betalen jubileumkosten, o.a. het retourtransport van de objecten uit de diverse musea.

- **Voorzieningen**

- Waaier restauratie fonds

Dit jaar is een deel van de waaiers gerestaureerd hetgeen de gehele voorziening heeft gekost. Voor toekomstige restauratie zal externe financiële steun gezocht moeten worden.

- Onderhoudsfonds

Het bestuur heeft besloten deze voorziening dit jaar niet te verhogen.

- Digitaliseringproject

Dit project is dit jaar begonnen, naar loopt over in het volgend jaar, waarvoor deze voorziening noodzakelijk is.

- 150 jaar bestaan

Deze voorziening is geheel benut voor de jubileumviering

- **Bijzondere projecten**

De vermindering van de post bijzondere projecten is het gevolg van de eigen bijdrage van het KOG aan het jubileum.

- **Van Eck fonds**

Aankopen uit de voorziening van dit fonds worden uitsluitend gedaan indien ze een relatie te hebben met de stad Amsterdam. Deze aankopen kunnen verzamelobjecten maar ook gerelateerde uitgaven omvatten.

Dit jaar hebben er geen uitgaven plaats gevonden.

- **Franken fonds**

Aankopen uit de voorziening van dit fonds worden alleen gedaan als het verzamelobjecten betreft.

Dit jaar hebben er geen uitgaven plaats gevonden.

Baten en lasten

Aan de batenkant zijn er vier noemenswaardige verschillen tussen resultaat en begroting:

- De opbrengst uit beleggen en spaarrekeningen is € 11.818 Dit is circa 3,2% van het vermogen op 1-1-2008.
- Een grote bijdrage van sponsors voor het digitaliseringproject, dat dit jaar is begonnen.
- Veel leden hebben aan de oproep voldaan om een extra bijdrage te geven voor het jubileum. Hierdoor was het mogelijk het een waardig geschenk van onze leden aan het jubilerende KOG te schenken .
- De sponsoring voor het jubileum is niet wat het bestuur gehoopt had. Kostenbesparing heeft dit gemis echter kunnen compenseren.

Wat de lasten betreft, zijn de enige uitschieters het boven besproken geheel met sponsorgelden gefinancierde digitaliseringproject en de meevallende kosten van het jubileum.